

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ІСТОРІЯ ТУРИЗМУ І СИСТЕМИ ГОСТИННОСТІ

підготовки бакалавра

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «ІСТОРІЯ ТУРИЗМУ І СИСТЕМИ ГОСТИННОСТІ» підготовки бакалавра

Розробник: Ільїна О. В., доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації, кандидат географічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Ільїн Л. В.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

Ільїн Л. В.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузь знань: J Транспорт та послуги Спеціальність: J3 Туризм та рекреація Освітньо-професійна програма: Туризм Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання – 2
ІНДЗ: немає		Семестр – 4
		Лекції – 10 год.
		Практичні – 20 год.
		Самостійна робота – 110 год.
		Консультації – 10 год.
Мова навчання		Форма контролю: залік
		Українська

II. Інформація про викладача

III: Ільїна Ольга Вікторівна

Науковий ступінь: кандидат географічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

Контактна інформація викладача:

Електронна адреса: olga.ilyina@vnu.edu.ua

Дні занять (посилання: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>)

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента.

Утвердження суверенності України супроводжується своєрідним “історичним ренесансом”. Спостерігається спалах неабиякого інтересу до проблем вітчизняної історії, витоків національної культури, непересічних досягнень минулого. Це зрозуміло, адже знання історичних і культурних надбань наших предків потрібне не тільки для відродження державності та піднесення національної гідності, а й для використання кращих традицій минувшини у практиці сьогодення. Одна з таких стародавніх традицій – мандрівництво. Водночас інтерес до історії туризму зумовлений не лише проблемами історичної науки чи вимогами історичної пам’яті народу. Її знання потрібне викладачам, студентам вищих навчальних закладів, усім фахівцям туристської справи, яка останнім часом дедалі виразніше виступає як важливий сектор суспільного виробництва, культурна інституція, “індустрія гостинності”.

Закон України “Про туризм” (1995 р.) визначає туристську галузь як одну з пріоритетних галузей національної економіки і культури.

Методологічно виправданим є те, що історія туризму в Україні досліджується і викладається в контексті загального процесу становлення та еволюції світового туризму, що охоплює всі історичні епохи – від рабовласницького суспільства до сучасної цивілізації. Тому логічно, що в усіх розділах програми, висвітлюючи історію розвитку туризму на українських землях, прагнуть подати її в панорамі основних етапів поступу туризму на нашій планеті.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета викладання освітнього компонента: надання майбутнім фахівцям комплексу знань про фактори та чинники виникнення туризму в територіальному та часовому аспектах, зіставляючи паралель з розвитком вітчизняного туризму.

Завдання освітнього компонента:

- ознайомити майбутніх фахівців з соціально-економічними, політичними, географічними і культурологічними особливостями розвитку і видами подорожей з моменту їх виникнення до історичних особливостей розвитку туризму ХХ–ХХІ ст;
- ознайомити з чинниками виникнення туризму та розвитку інфраструктури у Стародавньому світі; епоху Середньовіччя, епоху Просвітництва;
- становлення та тенденції розвитку туризму у світі у другій половині ХХ-поч.ХХІ ст.
- розвиток туризму в Україні;
- вивчити особливості розвитку туризму на українських землях в ХІХ на поч. ХХ ст.

3. Soft skills.

У результаті вивчення освітнього компонента формуються такі *soft skills*:

- критичне мислення (критично оцінювати історичні джерела та наукові інтерпретації, аргументовано формулювати власну позицію щодо розвитку туризму і гостинності);
- аналітичні навички (аналізувати історичні процеси розвитку туризму і гостинності, застосовувати історичний досвід для розуміння сучасних тенденцій туристичної індустрії);
- креативність (застосовувати історичні знання для створення інноваційних туристичних продуктів; інтерпретувати історичну спадщину у форматі сучасного туристичного продукту);
- комунікативні навички (здійснювати публічні презентації історико-туристичного контенту; аргументовано відстоювати свою точку зору);
- кроскультурна компетентність (розуміти культурні традиції різних народів у контексті розвитку гостинності; формувати толерантне ставлення до культурного різноманіття; ефективно взаємодіяти у мультикультурному середовищі).

4. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю* /Бали
Змістовий модуль 1. Мандрівництво як прообраз туризму. Початок організованого туризму						
Тема 1. Історичні передумови виникнення і розвитку туризму	15	2	2	10	1	ДС, РМГ/10
Тема 2. Подорожі у стародавньому світі й епоху Середньовіччя	13	–	2	10	1	ЗПР, УО/10
Тема 3. Подорожі і географічні відкриття у XV–XVI ст.	20	2	2	15	1	ДП, ДС/10
Тема 4. Розвиток подорожей в епоху Просвітництва (XVII-XVIII ст.)	15	2	2	10	1	ДС, РМГ/10
Тема 5. Розвиток туризму у світі на	13	–	2	10	1	ДП, ДС/10

рубежі XIX-XX ст.						
Разом за змістовим модулем 1	76	6	10	55	5	50
Змістовий модуль 2. Основні напрямки розвитку туризму в Україні. Сучасний стан розвитку туризму						
Тема 6. Туризм в Україні XIX – на поч. XX ст.	13	–	2	10	1	ДС, РМГ/10
Тема 7. Туризм та екскурсії в Україні у XX ст.	20	2	2	15	1	ДП, ДС/10
Тема 8. Розвиток туризму у світі у другій половині XX ст.- на поч. XXI ст.	13	–	2	10	1	ЗПР, УО/10
Тема 9. Розвиток туризму в Україні на рубежі XX–XXI ст.	13	–	2	10	1	ДП, ДС/10
Тема 10. Розвиток туризму і системи гостинності в сучасних умовах	15	2	2	10	1	ЗПР, УО/10
Разом за змістовим модулем 2	74	4	10	55	5	50
Усього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

*Форми контролю: ДС – дискусія; ЗПР – захист практичної роботи; УО – усне опитування; ДП – доповідь з презентацією; РМГ – робота в малих групах.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувачів освіти є обов'язковою складовою освітнього компонента та спрямована на поглиблення теоретичних знань і практичних компетентностей.

Самостійна робота з освітнього компонента передбачає:

- опрацювання теоретичного матеріалу (вивчення рекомендованих підручників, навчальних посібників та наукових статей; конспектування основних понять і категорій; опрацювання лекційних матеріалів та презентацій);
- підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в групах, опитування;
- виконання домашніх завдань;
- опрацювання окремих тем або питань, що попередньо не обговорювалися та не розглядалися на заняттях;
- підготовка до поточного та підсумкового контролю (систематизація вивченого матеріалу; повторення навчального матеріалу; підготовка до заліку).

Контроль самостійної роботи здобувачів освіти здійснюється на практичних заняттях у формі поточного контролю та перевірки якості виконання домашніх завдань. Оцінювання самостійної роботи здійснюється в межах поточного оцінювання на практичних заняттях та заліку.

Перелік питань та завдань для самостійної роботи

Досягнення науково-технічного прогресу як соціально-економічні передумови становлення і розвитку туризму в Росії в XIX ст. Вдосконалення транспортної системи. Вихід туризму на державний рівень. Введення відпусток для працюючих як чинник розвитку туризму. Початок друкування спеціальної туристичної літератури, її види. Політичні та соціально-економічні чинники розвитку туризму на українських землях. Розміщення та харчування подорожуючих у складі Австро-Угорщини (друга пол. XIX - 1914 р.). Туризм на українських землях у складі Польщі (1921-1939 р.). Рекреаційне освоєння і створення перших курортів на українських землях. Основні риси розвитку туризму на українських землях у XIX-XX ст. Історія створення і діяльність українського товариства «Чорногора», краєзнавчого товариства «Плай».

IV. Політика оцінювання

Основні принципи організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти розкриває «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» (посилання: <https://hel1.your-objectstorage.com/vnustorage/s3fs-public/inline-files/2025-pro-potochne-i-pidsumk.otsinyuvannya.pdf>).

Політика викладача щодо здобувача освіти

Здобувач освіти зобов'язаний в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями з освітнього компонента. При вивченні освітнього компонента необхідно спиратися на конспект лекцій, рекомендовану основну та додаткову навчальну, наукову літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем освітнього компонента. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти: активно працювати на практичних заняттях (брати участь в обговоренні дискусійних питань); повною мірою долучатися до активних форм навчання; відпрацьовувати пропущені практичні заняття.

Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу з метою поточного оцінювання знань, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути толерантним, доброзичливим, виваженим у спілкуванні зі здобувачами освіти та викладачами, уважним і дотримуватися дисципліни та часових (строкових) параметрів навчального процесу.

Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.

Політика щодо академічної доброчесності

Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної доброчесності. Дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань поточного контролю без використання зовнішніх джерел інформації (наприклад, окрім випадків, дозволених викладачем, підготовки практичних завдань під час заняття); надання достовірної інформації про результати власної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки знайшли своє відображення в «Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» (посилання: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>).

Вимоги до академічної доброчесності визначаються Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (посилання: <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/polozhennya-pro-antyplagiat.pdf>).

Політика щодо дедлайнів та перекладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Перекладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової оцінки, не дозволяється. Терміни підсумкового контролю, ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Політика щодо визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті

Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у Волинському національному університеті імені Лесі Українки на основі Порядку визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (посилання: <https://surl.li/moqiacc>).

Визнання результатів навчання, отриманих у формальній освіті, можливе: під час переведення здобувача освіти з іншого закладу вищої освіти; під час переведення, поновлення здобувача освіти до Волинського національного університету імені Лесі Українки; за результатами навчання в рамках програм академічної мобільності, програм «Подвійний диплом»; за результатами вступу на перший (бакалаврський) рівень на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр», освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»; за результатами навчання, здобутими з використанням елементів дуальної освіти; під час навчання здобувача освіти у двох і більше закладах освіти або освітньо-професійних програм.

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у Волинському національному університеті імені Лесі Українки шляхом валідації. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), які передбачені силабусом освітнього компонента.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, а бо під час вивчення освітнього компонента, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового контролю – залік. Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості в усній формі. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Перелік питань до заліку

1. Предмет і завдання історії туризму
2. Основні чинники виникнення подорожей і туризму
3. Історичні етапи розвитку туризму
4. Значення туризму для історії людства
5. Загальна характеристика розвитку подорожей в стародавньому світі
6. Розвиток мореплавства в стародавній Фінікії
7. Подорожі стародавніх греків
8. Подорожі в стародавньому Римі
9. Розвиток інфраструктури для подорожуючих і традиції гостинності в стародавньому світі

10. Загальні риси подорожей в античному світі. Значення мандрівництва у формуванні тогочасного світогляду

11. Соціально-економічна характеристика розвитку і види подорожей в епоху Середньовіччя

12. Розвиток мореплавства в VII-XV ст. в Арабському світі

13. Подорожі вікінгів у VIII-XII ст.

14. Розвиток інфраструктури для подорожуючих в епоху Середньовіччя

15. Традиції гостинності та розвиток подорожей на українських землях у X-XV ст.

16. Соціально-економічна характеристика та чинники розвитку подорожей в епоху

Відродження

17. Розвиток мореплавства та Великі географічні відкриття

18. Нові складові у сфері гостинності у XV-XVI ст.

19. Основні види та значення подорожей в XV-XVI ст.

20. Основні чинники появи туризму в епоху Просвітництва

21. Подорожі та географічні відкриття XVII-XVIII ст.

22. Поява туризму та розвиток системи гостинності в XVII-XVIII ст.

23. Основні види та значення подорожей в епоху Просвітництва

25. Основні чинники та напрямки розвитку туризму і системи гостинності в світі в

XIX — першій половині XX ст.

26. Туристична діяльність Томаса Кука

27. Створення перших туристичних об'єднань і міжнародних організацій

28. Прочанство на українських землях у XIX — на початку XX ст.

29. Характеристика розвитку туризму на українських землях у XIX — на початку

XX ст.

30. Готельні послуги та розвиток курортів на українських землях у XIX — на початку XX ст.

31. Становлення музейної справи та розвиток краєзнавства в Україні на межі XIX-

XX ст.

32. Політичні та соціально-економічні чинники розвитку туризму на українських землях в складі Австро-Угорської імперії.

33. Туризм на українських землях у складі Польщі (1921-1939 рр.)

34. Географічні відкриття мореплавців у ХУІІІ – першій половині XIX ст.

38. Створення і функціонування туристичної інфраструктури у XIX–XX ст.

39. Передумови розвитку туристичної справи в Галичині на рубежі XIX - XX

ст.

40. Діяльність церковних братств XIX ст. Досвід їх роботи з організації мандрівок та екскурсій у Західній Україні.

41. Туристична справа в Україні на рубежі XIX-XX ст.

42. Створення та функціонування в Галичині перших туристичних організацій на початку XX ст. Характер і види подорожей.

43. Характеристика основних етапів розвитку туризму в радянському союзі, основні види туризму.

44. Соціально-економічні чинники розвитку туризму в світі в другій половині XX століття.

45. Особливості світової туристичної індустрії та основні види туризму в світі в другій половині XX століття.

46. Створення та діяльність міжнародних туристичних організацій у другій половині XX століття.

47. Основні тенденції розвитку туризму на межі XX–XXI століть.

48. Характеристика і аналіз світової туристичної індустрії та основні види туризму в другій половині XX століття.

49. Зміст та мета діяльності міжнародних туристичних організацій у другій половині ХХ століття.
50. Сучасні тенденції розвитку туризму у світі на межі ХХ–ХХІ століть.
51. Стан туристичної справи в Україні в 90-ті роки ХХ століття.
52. Український туризм як складова міжнародного туризму.
53. Основні тенденції та перспективи розвитку вітчизняного туризму на рубежі ХХ–ХХІ століть.
54. Внесок українців у географічні дослідження земної кулі.
55. Зародження готельної справи в Україні.
56. Виникнення в Україні перших туристських організацій.
57. Розвиток готельної справи в Україні (друга половина ХІХ- на початку ХХ ст.).
58. Основні напрями розвитку туризму в Україні в повоєнний період (50-60-ті рр.).

VI. Шкала оцінювання

Оцінка знань здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

- Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму: Підручник. Харків: Видавництво «Форт», 2010. 286 с.
- Устименко Л.М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму: Навчальний посібник. – К. : Альтерпрес, 2005. – 320 с.
- Федорченко В.К., Дворова Т. А. Історія туризму в Україні: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2002. – 188 с.
- Ковальчук А.С., Паньків Н.М. Історія розвитку туризму у світі та Україні. Навчально-методичні вказівки для студентів географічного факультету спеціальності «Туризм». – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 28 с.
- Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму: навчальний посібник / Марта Мальська, Наталія Паньків, Анна Ховалко. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 240 с.

Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Світовий досвід розвитку туризму: підручник / Марта Мальська, Наталія Паньків, Анна Ховалко. – К: Центр учбової літератури, 2017. – 244 с.

Додаткова:

Інформаційні інтернет-ресурси галузей туризму та готельно-ресторанного господарства : інформаційно-довідкове видання. Львів : Інститут економіки і туризму, 2009. 52 с.

Ільїна О. В., Ільїн Л. В., Дробецька В. С. Міжнародний туризм України у період пандемії COVID-19. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі : колективна монографія. Видання восьме. Луцьк : ВІП Луцького НТУ, 2022. С. 144–153.

Ільїна О. В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. Луцьк: Терен, 2004. 104 с.

Ільїна О. В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. Луцьк: ППШванюк, 2009. 100 с.

14. Матвійчук Л. Ю., Смочко Н. М., Ільїна О. В. Перспективи розвитку індустрії гостинності регіонів України в сучасних умовах. *Економічні науки. Серія. Регіональна економіка*. 2022. Вип. 19 (75). С. 174–182.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека Волинського національного університету імені Лесі Українки : веб-сайт. URL: <https://library.vnu.edu.ua/> (дата звернення: 24.08.2025).

2. Державне агентство розвитку туризму : вебсайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 24.08.2025).

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 24.08.2025).

4. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. Дата оновлення : 15.11.2024 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.08.2025).

5. Туристична бібліотека «Все про туризм». URL: <https://tourlib.net/ua.htm> (дата звернення: 24.08.2025).

6. United Nations World Tourism Organization : веб-сайт. URL: <https://www.unwto.org> (дата звернення: 24.08.2025).